

Asia: VN/12531/2021

LAUSUNTOPYYNTÖ VAMMAISPALVELULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESTA

Lausunnonantajan tausta

1. Vastajan taustaorganisaatio

Kunta

Yleistä hallituksen esitysluonnoksesta

2. Ovatko esitysluonnoksen pykälät selkeitä?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Pykälät sinänsä selkeitä, mutta pykälien sisällössä on osittain perusteluosioiden osalla jätetty laaja-alaisen harkinnan varaan. Laajan-harkinnan mahdollisuus jättää kuitenkin mahdollisen tulkinnan varaa ja voi johtaa eri alueiden asiakkaiden välillä eriarvoiseen tilanteeseen, jos harkinnan varaisia asioita päädytään tulkitsemaan merkittäväällä tavalla toisistaan poikkeavasti. Näin ollen tiettyjä harkinnan varaisia etuuksia koskevia koskevaa säädäntöä voi olla perusteltua säätää esitettyä tarkemmin.

3. Tukevatko pykälien perustelut hyvin lain soveltajaa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

4. Vahvistaako esitys vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

5. Lisääkö esitys vammaisten henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

6. Parantaako esitys vammaisen henkilön mahdollisuuksia saada yksilöllisen tarpeensa mukaisia palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

7. Mitä haluaisit ehdottomasti säilyttää esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Vammaispalvelulainsäädännön mukaisten palveluiden ikärajaus.;

2.

Tuettu päätöksenteko

3.

Osallisuuden vahvistaminen

8. Mitä haluaisit ehdottomasti poistaa tai muuttaa esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Ehdotetaan, että hengityshalvaus potilaat siirtyisivät vammaispalveluun; Sosiaalihuollolle siirtyisi vastuu terveydenhuollollista tukea tarvitsevan potilaan hoidosta. Potilaat vaativat myöskin ympärivuorokautista hoitoa, joka vaatisi sosiaalihuollon järjestämiseen varattavaksi ympärivuorokautisesti hoitajan sekä varahenkilöiden järjestämistä. Näiden henkilöiden avustajien myöskin henkilön ammattiosaamisen puuttuminen olisi riski potilaan edun sekä terveyden näkökulmasta. Sosiaalihuollon henkilön vastuulle jäisi myöskin em. avustajan kouluttaminen riittävän terveydenhuollollisen koulutuksen osalta.

2.

Lapsen asumisen tuki; Lapsen muuttaminen kodin ulkopuolelle on suuri prosessi. Vammaispalveluissa ei ole pienemmillä hyvinvointialuilla kertyneenä kokemusta lasten sijoittamisesta kodin ulkopuolelle liittyvien asioiden hoitoon. Vammaisten lasten ollessa erityisen haavoittuvassa katsottaisiin lapsen edun mukaiseksi, jos lastensuojelullisen kokemuksen ja erityisosaamisen omaava henkilö olisi taho, joka olisi vastuussa prosessista.

Alaikäisen vammaisen hoito niin vaativaa, ettei perhehoitoa voida pitää soveltuvana tilanteessa, jos lapsen tue tarve on niin suuri, ettei tämän pysty lapsuudenkodissaan asumaan perheen saamasta tuestaan huolimatta.

3.

Kuntouttava päivähoito; laissa pyritään vahvistamaan, että henkilö saisi yleisesti lakien pohjalta palvelunsa ja tämä laki olisi erityislaki. Miltä osin nähdään perusteltuna vammaisenlapsen varhaiskasvatuksen järjestämistä ensisijaisesti vammaispalveluiden perusteella ensisijaisesti. Miksi nähdään tarve vammaispalveluiden kannanotolle palveluiden osalta, joita kunnat tuottavat. Näin ollen HVA viranhaltija tulisivat päättämään kunnan varhaiskasvatuksen lasten osalta heidän asiakasmaksujensa laskuttamisen mahdollisuuden osalta.

9. Ottaako esitys riittävästi huomioon vammaisten lasten tarpeet?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

10. Voidaanko esityksen mukaisilla palveluilla vastata kattavasti hengityshalvauspotilaiden palvelutarpeisiin?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Ei kts. kysymys 8. kohta 1.

Soveltamisala

11. Onko lain soveltamisala tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Palvelut

12. Ottavatko valmennusta, henkilökohtaista apua ja erityistä tukea koskevat säännökset kokonaisuutena arvioiden riittävästi huomioon eri tavoin vammaisten henkilöiden tarpeet?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

13. Onko valmennusta koskevien pykälien (7-8 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

14. Esityksessä ns. kuntouttavan varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalvelulain mukaisena valmennuksena edellyttää palvelun maksuttomuudesta säättämistä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa ja kuntien menettämän asiakasmaksutulon korvaamista kunnille vuosittain osana tähän esitykseen käytettävissä olevaa valtionosuutta.

Onko varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalveluna tarkoituksenmukaista?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Olisi johdonmukaisempaa järjestää ensisijaisesti varhaiskasvatuslain perusteella.

15. Onko henkilökohtaista apua koskevien pykälien (9-11 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Ongelmallisena nähdään tilanne, jossa hengityshalvauspotilaiden avustajana toimisi terveydenhuollon ammattilainen, vaikka laki koskettaa vammaispalvelulainsäädännön perusteella tuotettavaa palvelua. Perheenjäsenen toiminen avustaja nykyistä laajemmalla tavalla nähdään myöskin ongelmallisena, koska sitä ei voida kaikissa tilanteissa pitää asiakkaan taikka hänen perheenjäsentensä edun mukaisena.

16. Onko erityistä tukea koskevien pykälien (12-13 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

17. Onko erityisestä osallisuuden tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 1 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

18. Onko tuetusta päätöksenteosta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 2 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Vahvistaa ja varmistaa sen, että asiakas saa tätä tukea.

19. Onko vaativasta moniammatillisesta tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 3 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

20. Onko asumisen tuen pykäläkokonaisuus (14-17 §) tarpeenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

14 §:n 2 mom. kohdassa terveydenhuollon palveluiden (kotisairaanhoidon ja kotisairaaloiminnan osalta) sisällyttäminen osaksi asumisen tukea olisi toivottavaa tarkempi sääntely. Esitetystä laissa epäselväksi jää, odotetaanko vammaispalveluiden ottavan kantaa ja päättävän siitä, mitä terveydenhuoltoa asiakkaalla on oikeus saada ja terveydenhuolto toteuttaisi sen maksuttomana osana asumisen tukea.

21. Onko säännös vammaisten lapsen asumisesta kodin ulkopuolella tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Vammaispalveluiden ei pitäisi tehdä päätöksiä lapsen sijoittamisesta kodin ulkopuolella. Kts. vastaus kysymykseen 8. kohtaan 2.

22. Onko lyhytaikaista huolenpitoa koskeva pykälä (18 §) sisällöltään tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Määrittelyn, milloin vammaispalveluiden tulisi järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa, tulisi olla mahdollisimman yksityiskohtaista. Vallitsevassa tilanteessa kyseisen palvelun saaminen perusopetuslain puitteissa ei ole osoittautunut selkeäksi. Vammaisten lasten kohdalla havaittavissa on ollut tahtotila palveluiden järjestämiseksi vammaispalvelulain perusteella, vaikka kyseinen laki on käytännössä toissijainen vaihtoehto, joka tulisi sovellettavaksi tilanteessa, jossa henkilö ei saa palvelua jonkin muun lain perusteella.

23. Onko päivätoiminnasta (19 §) tarkoituksenmukaista säätää vammaispalvelulaissa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

24. Onko tarkoituksenmukaista, että työtoiminnasta ja työllistymistä tukevasta toiminnasta ei säädetä vammaispalveluissa, jos niistä säädetään sosiaalihuolto- tai muussa laissa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Oleellista on kuitenkin varmistaa ko. asiakkaiden palveluiden saanti muutoksen astuessa voimaan varmistuen heidän tarvitsemiensa palveluiden saaminen jatkossa muun lainsäädännön perusteella tapahtuen.

25. Onko liikkumisen tuen toteuttamistapoja tarpeellista monipuolistaa 22 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Käytännön arviointi sen osalta, milloin olisi kohtuullista antaa esim. työssä käyvälle asiakkaille käyttöön auto sen sijaan, että saisivat taloudellista tukea oman auton hankintaan kuten nyt on tehty, on vaikea arvioida. Tällainen uudistus vaatii myös uutta osaamista vammaispalveluun, jotta voitaisiin asianmukaisella tavalla järjestää auton huollot yms. asiaan liittyvät asiat. Kyseisten asioiden hoitaminen voi johtaa tilanteeseen, jossa asiakastyöhön käytettävän ajan määrä tulisi pienentymään etenkin pienillä hyvinvointialueilla.

26. Mikä on näkemyksenne liikkumisen tuen määrää (23 §) ja laajuutta (24 §) koskevista säännöksistä?

Pidempi jaksotusväli on hyvä asia. Millä perusteella voisi myöntää 23 §:n mukaista lyhyempää jaksotusväliä kun 1 vuosi, jos tämä jaksotusväli on asiakkaan toive. Säännös lisää todennäköisesti asiakkaiden käyttämiä matkoja, koska asiakasta ei kuitenkaan olisi mahdollista jättää kokonaan ilman matkoja jaksotusvälin loppuun asti. 24 §:n työssäkäyntialueen km rajausta on hyvä. Liikkumisen laajuuden arvioiminen tulee olemaan haasteellista ja todennäköistä, että asia selkiintyy vasta oikeusasteiden ennakkopäätösten perusteella.

27. Onko taloudellista tukea koskeva pykälä (25 §) tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

28. Vammaispalvelulaki käsitellään eduskunnassa syksyllä 2022. Tavoitteena on lain voimaantulo 1.1.2023. Siirtymäsäännöksillä on tarkoitus antaa hyvinvointialueille aikaa lain toimeenpanoon. Alkuvaiheessa päätösten muuttaminen uuden lain mukaisiksi vaatii paljon taloudellisia- ja henkilöstövoimavaroja. Tämän vuoksi uudet erityistä osallisuuden tukea ja tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tulevat voimaan vasta 1.1.2025.

Helpottavatko voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (33 ja 34 §) lain toimeenpanoa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Hyvinvointialueiden henkilöstömitoitusta ja budjettia suunnittelevien tahojen olisi tärkeä saada asianmukaista tietoa uuden lain arvioiduista vaikutuksista talouteen ja henkilöstövoimavaroihin.

Kehitysvammalaki

29. Vastaavatko kehitysvammalain (muutettuna) voimaan jäävät itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevat säännökset riittävästi väliaikaiseen sääntelyn tarpeeseen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Voimaan jäävien säännösten olisi tärkeä mahdollistaa erityisen vaativan tuen yksikön mahdollisuus tarvittaessa olla myös terveydenhuollon alaisuudessa toimiva yksikkö. Sääntelyn olisi hyvä jatkossakin mahdollistaa viranhaltijoiden tehdä päätöksiä. Päätösvallan asiantuntijaryhmälle siirtäminen ei välttämättä olisi perusteltua asioissa, joissa viranhaltija voi mahdollisesti tehdä päätöksen. Vähintäänkin asiantuntijaryhmän erityishuollon osaamista olisi painotettava, koska osa hyvinvointialueista ovat pieniä ja tahdosta riippumattoman erityishuollon päätöksenteon prosessi ja päätöksenteko on erikoisosaamista vaativa tehtävä.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

30. Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Liikkumisen tuen osalta on ollut hyvin vaikeaa toteuttaa tosiasiallinen kunnan puolelta tapahtuva asiakasmaksun periminen. Tätä sääntelyn osaa koskeviin säädöksiin olisi perusteltua tulla muutoksia.

31. Onko ehdotus vammaisen lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta perittävästä maksusta mielestäsi onnistunut?

-

Mikäli vastasit EI, miten säätäisit maksun perusteista?

Asiasta sääntely on positiivista mutta ei perusteltuna ei nähdä lapsen kodin ulkopuolelle sijoittamista koskevien päätösten tekemistä vammaispalveluille.

Esityksen vaikutukset

32. Antavatko esityksen arvioidut ihmisvaikutukset (vammaiset lapset ja aikuiset, iäkkäät henkilöt) oikean kuvan uudistuksen vaikutuksista?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Kyllä, mikäli vaikutuksen kohteena olevat tahot saavat suunnitellusti tarvitsemansa palvelut ensisijaisen lainsäädännön turvin. Mikäli ensisijaisia palveluita ei tulisi myöntämään, tulisi vaikutus olemaan paljon suurempi. Tämänhetkisesti vallitsevassa tilanteessa tuen myöntäminen ensisijaisten palveluiden perusteella ei ole tapahtunut kaikin ajoin säädellyllä tavalla (mm. kohtuulliset mukautukset). Perusteltuna voidaan pitää painotusta esitöihin, joista käy ilmi velvoitteet myöntää palvelua ensisijaisen säädännön turvin ja vasta viimesijaisesti vammaispalveluita koskevan sääntelyn turvin.

33. Onko arvio esityksen kustannus- ja henkilövaikutuksista mielestänne realistinen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Arvio vaikuttaa alimitoitetulta.

34. Muut vapaamuotoiset huomiot esityksestä.

-

Hanhinen Ville
Porvoon kaupunki